

13e congres van de Union of European Foresters in Gdansk

UEF tracht tegenstellingen binnen Europese bosbouw te overwinnen

Bestaat er een Europese bosbouw? Is er een duidelijke lijn aan te brengen in de wel zeer verschillende opvattingen die binnen Europa leven over bosbeleid en bosbeheer? De Europese Unie is nog steeds niet overgegaan tot het opstellen van een Europees bosbeleid; bosbouw moet het doen met de 'restjes' van het landbouwbeleid. Maar volgens de Union of European Foresters, een samenwerkingsverband van bosbouwvakorganisaties uit 18 Europese landen, zijn er mogelijkheden om de bosbouw naar een Europees niveau te tillen. Een verslag van het 13e UEF-congres in Gdansk, Polen.

Internationale congressen laten vaak eenzelfde beeld zien. Oftewel: deelnemers uit verschillende landen die het moeilijk eens kunnen worden over een gezamenlijke koers, een slotverklaring. De spraakverwarring is meestal groot, deels gebaseerd op taalbarrières, deels op culturele en politieke verschillen. Politieke conflicten en standpunten die op internationaal niveau spelen, keren ook terug tijdens een congres waar andere dan politieke onderwerpen aan de orde zijn.

■ *Het oude presidium van de UEF, met als derde van links president Kees Mol.*

In deze zin was het 13e congres van de Union of European Foresters - van 22 tot en met 26 mei van dit jaar gehouden in Gdansk, Polen - geen uitzondering. De verschillen in opvattingen tussen laten we zeggen een Finse, een Italiaanse en een Witruisische bosbouwer zijn nu eenmaal groot. En ook discussies over bosbouw blijken vaak door de nationale en internationale politiek te worden beïnvloed, zodat er een soort van Eurovisie Songfestival-sfeertje ontstaat: punten (lees: steun, bijval) voor politieke vrienden, nul op het request voor politieke 'vijanden'. Toch was er tijdens het congres steeds een positieve ondertoon. Misschien deels gebaseerd op de gezamenlijke traditie van de bosbouw, maar toch zeker ook op de noodzaak om zich samen sterk te maken in een tijd waarin de druk op bos en bosbouw toeneemt, leek de bereidheid tot samenwerking en

compromissen aanwezig. Bosbouw wordt op Europees niveau immers nog steeds niet serieus genomen. Een duidelijk gedefinieerd Europees bosbeleid bestaat niet; bosbouw in Europa mag het doen met de restjes van het landbouwbeleid van de Europese Unie, zoals de 'MacSharry-regeling' waarbij de bebossing van landbouwgronden door middel van subsidies wordt gestimuleerd. Te verwachten is echter dat het groeiende belang van bossen voor met name recreatie en milieu, en de invloed van enkele nieuwe leden van de Europese Unie (EU) met een sterke bosbouwsector (Finland, Zweden) op den duur toch tot meer gestructureerde aandacht voor de bosbouw moet leiden. Voor wat betreft het laatste: het totale bosareaal van de Europese Unie is door de toetreding van enkele nieuwe landen binnen korte tijd verdubbeld.

■ *Lunch in het bos tijdens een van de excursies.*

Het vijfdaagse congres, georganiseerd door de Poolse bij de UEF aangesloten organisatie, bestond uit drie delen. Tijdens de eerste twee dagen lieten verschillende gastsprekers afkomstig uit bosbouwwetenschap, bosbeheer en bosbeleid hun licht schijnen op de thema's 'Bosbeleid in de 21e eeuw' en 'Bosbouw en milieubescherming'. De derde dag was gereserveerd voor de beleidsvergadering van de UEF. Tenslotte kregen de deelnemers tijdens de laatste dagen de kans om in het veld kennis te nemen van enkele aspecten van de Poolse bosbouw. De excursies voerden hen onder andere naar Slowinski National Park en naar bosgebieden rond de agglomeratie Gdansk-Gdynia.

De Union of European Foresters

Al in de jaren vijftig maakte een aantal Europese bosbouwers zich sterk voor de oprichting van een Europese vakorganisatie voor hun beroepsgroep. De inspanningen leidden uiteindelijk tot de oprichting van de Union of European Foresters (UEF) in 1967, tijdens een bijeenkomst in Parijs. Aanvankelijk fungeerde de organisatie vooral als een 'gezelligheidsvereniging'; de congressen als ontmoetingsplaats voor bosbouwers uit verschillende delen van Europa. Inmiddels zijn de doelstellingen van de UEF meer specifiek en ambitieus. De organisatie vertegenwoordigt enerzijds als vakorganisatie de belangen van haar leden, namelijk bosbouwers uit 18 Europese landen. Anderzijds wil zij het belang van het bos in het algemeen benadrukken, en de waardering ervoor - met name in politiek en beleidsmatig opzicht - vergroten.

De UEF maakt zich bijvoorbeeld sterk voor de realisering van een Europees bosbeleid en werkt aan een sterke lobby in Brussel, bij de Europese Commissie.

Elke drie jaar vindt er een groot congres plaats; jaarlijks wordt er een beleidsvergadering ('Governing Council') georganiseerd. Namens Nederland is de Vereniging voor personeel werkzaam in Bos, Natuur en Landschap (VBNL) - een vakorganisatie met ongeveer 150 leden - aangesloten bij de UEF. Nederlandse bosbouwers zijn steeds zeer actief geweest binnen de UEF. Kees Mol van Staatsbosbeheer Regio Deltagebied is inmiddels al jarenlang president van de organisatie. Mol werd tijdens het Poolse congres bovendien herkozen voor een termijn van 3 jaar, naar eigen zeggen zijn laatste jaren als president.

Naast kleinere leden als de VBNL en een organisatie uit Liechtenstein zijn grote vakorganisaties uit landen met een grote bosbouwtraditie aangesloten. De Roemeense vakorganisatie Consilva heeft bijvoorbeeld 18.000 actieve leden en de Finse bond heeft er ongeveer 70.000. De uitbreiding van de UEF gaat inmiddels gestaag voort. Pas sinds en-

kele jaren zijn ook machtige organisaties uit de Scandinavische landen aangesloten. Vakorganisaties uit onder andere Slowakije, Bulgarije, Albanië, Wit-Rusland en Tsjechië hebben onlangs het UEF-lidmaatschap aangevraagd.

Bosbouw in Oost-Europa

Het congres in Polen - zoals gezegd reeds het 13e UEF-congres - stond voortdurend in het teken van de bosbouw in Oost-Europa, en de veranderingen die deze doormaakt sinds de val van het IJzeren Gordijn. De Freiburgse onderzoeker Max Krott besteedde in zijn voordracht veel aandacht aan de problematiek van deze landen met een 'economie in overgang'. Volgens hem vergt het tijd en geduld om noodzakelijke hervormingen in het vaak logge - en nog op communistische leest geschoeide - apparaat van de staatsbosdienst door te voeren.

Vooralsnog zijn er veel tegenstellingen tussen Oost en West. Een heikel punt bleek bijvoorbeeld de tegenstelling tussen de private en de publieke bosbouwsector. Vertegenwoordigers van landen als Finland en Zweden maakten zich in Gdansk sterk voor het be-

■ Bosbeeld uit Slowinski National Park, gelegen in het uiterste noorden van Polen, op de grens tussen water en land.

lang van particuliere, winstgevende ondernemingen binnen de bosbouw. Echter, de deelnemers uit het voormalige Oostblok zetten zich in de regel sterk tegen de opkomst van de privé-sector. Zoals gezegd is de organisatie van de bosdienst in deze landen nauwelijks veranderd na de ondergang van het communisme; dezelfde mensen als voorheen bezetten dezelfde posities. Het is logisch dat de bosbouwers van het Oostblok de opkomst van de private sector als een directe bedreiging zien; hun banen staan immers op de tocht. De Oosteuropese vertegenwoordigers verdedigden hun mening tijdens het congres door aan te geven dat de toekomst van de bossen in hun landen in gevaar is, wanneer de slechts op snelle winst beluste private sector het voor het zeggen krijgt. De UEF besloot de leden en potentiële leden achter het voormalige IJzeren Gordijn tegemoet te komen, door in de slotverklaring van het congres een passage op te nemen, waarin staat dat de private sector niet gestimuleerd moet worden wanneer het voortbestaan van de aanwezige bosesystemen niet gegarandeerd kan worden. Volgens veel deel-

nemers is de opkomst van de private bosbouw in landen als Polen, de Baltische republieken en Wit-Rusland echter niet te stuiten.

Een ander mooi voorbeeld van de verschillen in opvattingen: tijdens een excursie in de bossen rond de stedelijke agglomeratie van Gdansk (een stad met 4500 hectare bos binnen haar administratieve grenzen), Sopot en Gdynia stelde de plaatselijke vertegenwoordigers van de nationale bosdienst de schadelijke invloed van de recreanten, afkomstig uit een agglomeratie met meer dan een miljoen mensen, aan de orde. Deze zouden het bos dikwijls bij duizenden bevolken, waarbij bos en bodem niet gespaard bleven van schadelijke effecten als betreding en vervuiling. De deelnemers werden attent gemaakt op de mosrijke bodem, die de sporen van bovenmatige betreding zou vertonen. De plaatselijke 'bosbaas' vertelde bovendien met afschuif in zijn stem het relaas van een wetenschapper uit Gdansk, die zich kritisch had uitgelaten over het werk van de bosdienst. Oftewel: waar bemoeiden al die buitenstaanders zich toch mee?

Tijdens onze korte tocht door het bos zagen we echter nauwelijks een recreant en degradatie van de bosbodem door duizenden bezoekers (die er dan tenminste vrijwel op hetzelfde moment, en op een klein oppervlak zouden moeten komen) leek niet erg waarschijnlijk. Een Engelse bosbouwer verwoordde de houding van de Poolse bosbouwers als 'we beschermen het bos tegen de mensen, voor de mensen.'

Er ontspon zich een interessante discussie over de verhouding tussen bosbouwers en samenleving. Een Duitse bosbouwer vertelde over de 'schoolwerkdagen' die er jaarlijks in zijn bos worden georganiseerd. Kinderen van de basisschool kunnen zich in groepen inschrijven voor boswedstrijden met een duidelijk educatief karakter. Ook uit andere landen werden voorbeelden aangevoerd van manieren waarop het publiek bij het bos kan worden betrokken. Daarbij bleek dat ook de Poolse bosbouw, zij het nog niet met volle overtuiging, toch dezelfde weg was ingeslagen. In het bos bij Gdansk wordt bijvoorbeeld binnenkort een bezoekerscentrum geopend. De oude machtsstructuren en opvattingen bemoelijken echter de omslag in denken. Uit gesprekken met enkele vertegenwoordigers van de jonge garde bleek dat vernieuwingsplannen inderdaad vaak door conservatieve krachten aan de top van de bosdienst worden tegengewerkt.

Een derde twistpunt gedurende het congres bleek de rol van de houtproductiefunctie. De meeste deelnemers waren van zins in de slotverklaring op te nemen dat (in bepaalde gevallen) bosbouw ook mogelijk is zonder houtproductie.

■ Een voorstel wordt in stemming gebracht tijdens de beleidsvergadering van de UEF.

Vooraf leden van de Poolse afvaardiging protesteerden heftig tegen deze bewering. Ook uit de verhalen van bosbouwers uit andere landen bleek bosbouw toch eigenlijk alleen uit houtproductie te bestaan. Andere functies (recreatie, milieu, landschap, natuur) zagen ze toch vooral als bijzaak; de 'Kielwasser-theorie' (eerst houtproductie, en de rest komt vanzelf) vindt dus nog altijd navolging.

Bosbouw en politiek

Uit het bovenstaande mag blijken dat er binnen de UEF veel tegenstellingen bestaan. Naast de tegenstelling tussen de Oost-Europese en overige leden, hebben bijvoorbeeld ook de Scandinavische en de mediterrane bosbouwers hun eigen opvattingen over bosbouw. Toch zullen de problemen die uit de tegenstellingen en verschillen voortkomen min of meer overwonnen moeten worden, wil de organisatie zich sterk kunnen maken voor de bosbouwsector. President Kees Mol gaf in zijn openingspeech aan dat bosbouwers zich verbonden voelen door een ge-

meenschappelijke traditie en een eigen taal. Tradities die ook op congressen als in Gdansk levend worden gehouden; het cliché van de baardige, pijprokende man in het groen, met naast voor het hout vooral veel aandacht voor de jacht, werd bevestigd na een korte inspectie van de congresgangers. President Mol benadrukte dat het juist die gezamenlijke taal is geweest die tot een zekere isolatie van de bosbouw-professie geleid heeft. Bosbouwers zijn teveel bezig met hun bos en te weinig met politiek, met lobby-werk. Het lange-termijn-

denken, waarin toch de kracht van de professie schuilt, gaat te weinig gepaard met de dynamiek en flexibiliteit die door de samenleving worden gevraagd. In de bijdrage van de Wageningse professor Oldeman werd benadrukt dat bosbouw altijd de armste broer onder de verschillende vormen van landgebruik zal zijn. Politiek werd er tijdens het congres zeker bedreven, zij het misschien niet precies op het bedoelde niveau. Enkele vertegenwoordigers van Oost-Europese landen hadden een zware delegatie naar Gdansk gestuurd, soms zelfs met een heuse bosbouwminister in de gelederen. Hun voordrachten hadden toch vooral een politieke lading. Oost-Europa zoekt snel aansluiting bij de rest van Europa en probeert die rest ervan te overtuigen dat samenwerking voordelig is voor beide. Eenzelfde streven uitten de vertegenwoordigers van de kleine vakorganisatie uit Cyprus. Hun deelname aan de UEF zien ze als een stapje in de richting van het gewenste lidmaatschap van de Europese Unie.

■ Uitleg door beambten van de Poolse nationale bosdienst.

Toch bleken er aanknopingspunten voor een gezamenlijke bosbouwlobby binnen Europa. Naar aanleiding van de presentatie over eco-labelling van Jeremy Wall van de Europese Commissie, uitten de meeste deelnemers de wens om de certificering van hout en houtprodukten (een 'groen' etiket voor duurzaam geteeld hout) vooral deels in eigen hand te houden. 'Buitenstaanders' als de Forest Stewardship Council - een natuurbeschermingsorganisatie die eigen criteria voor eco-labelling heeft ontwikkeld - moeten vooralsnog worden geweerd. Zoals gezegd was er steeds een sfeer van solidariteit (en dat in de stad die aan de wieg stond van het gelijknamige vakverbond van Lech Walesa): de deelnemers zagen in dat het tijd is voor de bosbouw om voor zichzelf op te komen, en zich niet altijd te schikken naar de wensen van anderen. En daarbij kan de UEF van groot nut zijn.

Conclusie

De UEF heeft grote plannen om zich sterk te maken voor bossen en bosbouw in Europa. De recente ontwikkelingen op dit continent lijken een zeker optimisme te

rechtvaardigen. De organisatie vertegenwoordigt inmiddels vrijwel alle grote Europese bosbouwlanden. Met de uitbreiding van de EU met Finland en Zweden is het bosareaal binnen de Unie verdubbeld. En met de toekomstige aansluiting van Oosteuropese landen zal het belang van de bosbouwsector in de Unie verder toenemen. Het gevolg zal zijn dat de Unie niet meer zonder een Europees bosbeleid zal kunnen. Een Europees bosbeleid dat als raamwerk - en niet als keurslijf - moet dienen voor bospolitiek en bosbeleid in de verschillende lidstaten. De UEF is de verdere eenwording van Europa voor, aangezien verschillende Oosteuropese landen al aansluiting bij de organisatie hebben gezocht.

De UEF lijkt al aardig op weg in haar streven een sterk front en een krachtige lobby te vormen. De contacten met verschillende politieke gremia in Europa zijn bijvoorbeeld al aanwezig, getuige onder andere de aanwezigheid in Gdansk van vertegenwoordigers van de Europese Commissie. Bovendien is er de bereidheid tot samenwerking met verwante organisaties. Zo was in Gdansk de International Forestry

Students Association (IFSA) uitgenodigd. UEF en IFSA spraken de gezamenlijke intentie uit om de bosbouweducatie in Europa te verbeteren. Enkele jaren geleden werd tijdens een UEF-congres de discussie over bosbouwonderwijs op een Europees niveau al aangezwengeld. De aanvankelijke plannen voor een Europese bosbouwfaculteit (EUROFAC) zijn nog steeds niet in de la verdwenen, en worden verder uitgewerkt.

In de jaren tussen het congres in Gdansk en de volgende grote bijeenkomst in Finland (in 1998) zal er weer veel lobbywerk dienen te worden verricht door het presidium van de UEF. Volgens een goede bosbouwgewoonte (wat goed is heeft zijn tijd nodig) werken de vertegenwoordigers van de Europese bosbouw, met gevoel voor sociale realiteit, weloverwogen aan de emancipatie van de Europese bosbouw. En dat het wellicht nog enkele jaren zal duren voor het beoogde eindresultaat is bereikt, daar zijn de bosbouwers al eeuwenlang aan gewend...

Met dank aan Erik Buijink, VBNL en Union of European Foresters.